

Rzecznik
Finansowy

www.rf.gov.pl

362/16

Aleksandra Wiktorow

Warszawa, 04.10.2016.

RF/ 250 /ek/16

**Pan Senator
Michał Seweryński
Przewodniczący
Senackiej Komisji
Praworządności, Praw
Człowieka i Petycji
Senat RP
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W nawiązaniu do uzgodnień poczynionych na posiedzeniu Komisji, które odbyło się w dniu 20.09.2016 r., w sprawie wyczerpywalności sumy gwarancyjnej w obowiązkowym ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, Rzecznik Finansowy w załączeniu przesyła pod rozwagę propozycję nowelizacji ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.), której celem jest wprowadzenie regulacji umożliwiających zapewnienie osobom ciężko poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych, środków niezbędnych do życia, w tym kontynuowania leczenia w przypadku wyczerpania się sumy gwarancyjnej w powyższym ubezpieczeniu.

W latach ubiegłych minimalna suma gwarancyjna w ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych była ustalana przez prawodawcę na bardzo niskim poziomie. Z tej przyczyny, w chwili obecnej wg. informacji posiadanych przez Rzecznika kilkanaście osób poszkodowanych pozbawionych jest świadczeń, choć są to świadczenia niezbędne do kontynuowania leczenia, czy też - wobec utraty możliwości zarobkowania - do zapewnienia środków do życia. Ze względu na fakt, iż zdrowie i życie człowieka stanowią dobra

najcenniejsze, kwestia wyczerpywania się sumy gwarancyjnej, a tym samym braku dalszej ochrony poszkodowanych, stanowi bardzo poważne zagrożenie pominięcia w systemie prawnym tych fundamentalnych wartości.

Dlatego też, aby zapewnić takim poszkodowanym dalsze otrzymywanie świadczeń w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej, Rzecznik Finansowy proponuje nałożenie na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny obowiązku dalszego realizowania świadczeń przewidzianych w art. 444 k.c. Zapewnienie stałego źródła wypłat z tego tytułu ma szczególne znaczenie w przypadku gdy zachodzi konieczność realizowania stałych świadczeń np. rent, czy też stale prowadzonego leczenia.

Zdaniem Rzecznika Finansowego, z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, iż przypadki wyczerpania się sumy gwarancyjnej nie będą występowały na tyle często, by zobowiązania finansowe Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, finansowanego przez zakłady ubezpieczeń uległy znacznemu zwiększeniu.

Problem wyczerpania się sumy gwarancyjnej dotyczy również osób otrzymujących świadczenia na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników. Choć są to znacznie rzadsze przypadki, to jednak skutkiem takich zdarzeń bywają również ciężkie obrażenia ciała i związana z tym potrzeba zapewnienia środków do życia i kontynuowania leczenia. Z tego względu propozycje legislacyjne Rzecznika obejmują również przypadki wyczerpania się sumy gwarancyjnej w ubezpieczeniu OC rolników.

Zapewnienie poszkodowanym ciągłości otrzymywania świadczeń jest podyktowane również zasadą słuszności i współzycia społecznego. Z tych względów, zdaniem Rzecznika Finansowego, ze wszech stron wskazane i uzasadnione jest wprowadzenie do porządku prawnego regulacji, które umożliwiłyby zapewnienie osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych środki do życia oraz kontynuowania leczenia w przypadku wyczerpania się sumy gwarancyjnej w ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Wprowadzenie proponowanych przez Rzecznika Finansowego regulacji z pewnością wiąże się z koniecznością przeanalizowania tej kwestii w świetle obowiązującej zasady *lex retro non agit*, jednak Trybunał Konstytucyjny już w wyroku z 2001 r. zauważył, iż zasada nieretroaktywności prawa nie ma charakteru absolutnego i w szczególnie uzasadnionych i wyjątkowych przypadkach może być naruszona, przy czym przemawiać za tym musi inna zasada prawnokonstytucyjna. Tak jak Rzecznik zaznaczył w uzasadnieniu swych propozycji legislacyjnych, zdaniem Rzecznika, w omawianej sprawie zachodzi kolizja zasady nieretroaktywności z innymi wartościami konstytucyjnymi. Konstytucyjne zasady sprawiedliwości społecznej i równości bez wątpienia w szczególnych okolicznościach, tj.

wyczerpania się sumy gwarancyjnej, stanowiących sytuacje wyjątkowe, skłaniają do przyjęcia proponowanej regulacji.

Przekazując w załączeniu propozycje legislacyjne Rzecznika Finansowego odnośnie zapewnienia dalszego finansowania ofiar wypadków, którym wyczerpała się suma gwarancyjna pozostajemy

z poważaniem

Rzecznik Finansowy

Aleksandra Wiktorow

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych proponuję dodanie po art. 98, **art. 98a** w następującym brzmieniu:

„1. Do zadań Funduszu należy także zaspakajanie określonych w art. 444 Kodeksu cywilnego roszczeń, dochodzonych z umów, o których mowa w art. 4 pkt 1 i 2, w przypadku wyczerpania określonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

2. Roszczenie poszkodowanego do Funduszu, o którym mowa w ust. 1 przedawnia się z upływem lat trzech od dnia wyczerpania sumy gwarancyjnej.

3. Bieg przedawnienia roszczenia, o którym mowa w ust. 3, przerywa się także przez zgłoszenie Funduszowi tego roszczenia. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie otrzymał na piśmie oświadczenie Funduszu o przyznaniu lub odmowie świadczenia.”

Ponadto Rzecznik Finansowy postuluje nadanie **art. 117 ust. 1** ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych następującego brzmienia:

*„1. Koszty działalności Funduszu wynikające z realizacji zadań, o których mowa w art. 98, **art. 98a** i art. 99, są pokrywane z dochodów Funduszu.”*

Proponuje się również dodanie **przepisu dostosowującego** w następującym brzmieniu:

„1. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny zaspokaja także określonych w art. 444 Kodeksu cywilnego, dochodzonych z umów, o których mowa w art. 4 pkt 1 i 2, w przypadku kiedy do wyczerpania określonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej doszło przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Roszczenia te zaspokajane są z dochodów Funduszu, o których mowa w art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.).

2. Roszczenie poszkodowanego do Funduszu, o którym mowa w ust. 1 przedawnia się z upływem lat trzech od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Bieg przedawnienia roszczenia, o którym mowa w ust. 2, przerywa się także przez zgłoszenie Funduszowi tego roszczenia. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie otrzymał na piśmie oświadczenie Funduszu o przyznaniu lub odmowie świadczenia.”

Uzasadnienie:

1. Propozycja jest związana z problemem wyczerpywania się sum gwarancyjnych szczególnie w obowiązkowych ubezpieczeniach OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.
2. Wyczerpanie sumy dotyczy najczęściej osób najpoważniej poszkodowanych, niezdolnych do pracy lub nawet do samodzielnej egzystencji, które po wypadku otrzymują renty i bieżące zwroty kosztów leczenia i rehabilitacji.
3. Wskutek wyczerpania sumy gwarancyjnej poszkodowani zostają tych świadczeń nagle pozbawione ze względu na wyczerpanie się sumy gwarancyjnej.
4. Obecnie problem wyczerpania sumy gwarancyjnej dotyka głównie osób, które uległy wypadkom w latach dziewięćdziesiątych oraz na początku lat obecnego tysiąclecia i które korzystając z ochrony w ramach umów obowiązkowego ubezpieczenia OC, zawartych w latach kiedy suma gwarancyjna była na poziomie dużo niższym niż obecnie.
5. Analiza wniosków napływających do Rzecznika oraz orzecznictwa sądowego pod kątem świadczeń przyznawanych z tytułu szkód osobowych pozwala stwierdzić, że również obecnie obowiązujące minimalne sumy gwarancyjne, które są sumami odnoszonymi się do jednego zdarzenia, bez względu na liczbę poszkodowanych w przypadku poważnych w skutkach wypadków z dużą liczbą poszkodowanych również mogą okazać się niewystarczające.
6. W kontekście propozycji brzmienia przepisu, który nakładałby obowiązek zaspokajania roszczeń w takich sytuacjach przez UFG, który pełni rolę instytucji gwarancyjnej w polskim systemie prawnym. W przypadku, gdy chodzi o zaspokojenie roszczeń osób, u których do wyczerpania sumy gwarancyjnej doszło przed wejściem w życie ustawy nowelizującej, należy zwrócić uwagę na konieczność odejścia od zasady nieretroaktywności przepisów prawa. Warto zaakcentować, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że odstępstwa od nieretroakcji powinny być uzasadnione bardzo ważnymi powodami. Chodzi tu o potrzebę przyznania prymatu określonej innej wartości konstytucyjnej, np. sprawiedliwości społecznej. Trybunał Konstytucyjny (wyrok sygn. TK K 28/01) uznał, że zasada nieretroaktywności prawa nie ma charakteru absolutnego i w szczególnie uzasadnionych przypadkach może być naruszona, wskazywał jednak, że jej złamanie możliwe jest jedynie w sytuacjach wyjątkowych, a przemawiać za tym musi inna zasada prawnokonstytucyjna. Wydaje się, że w omawianej sprawie zachodzi sytuacja kolizji zasady nieretroaktywności z innymi wartościami konstytucyjnymi. Konstytucyjne zasady sprawiedliwości społecznej i równości bez wątpienia w szczególnych okolicznościach, tj. wyczerpania się sumy gwarancyjnej, stanowiących sytuacje wyjątkowe skłaniają do przyjęcia proponowanej regulacji.
7. Wejście w życie proponowanych zmian nie wiąże się ze skutkami finansowymi dla budżetu państwa.